

**PODROČNO TEKMOVANJE V ZNANJU SLOVENŠČINE
ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 2012/2013**

Z BESEDAMI IN MED NJIMI

8., 9. razred OŠ

Desa Muck: Nebo v očesu lipicanca

Ivan Cankar: Moje življenje

NAVODILA ZA PISANJE RAZLAGALNEGA SPISA

Čas pisanja: 90 minut

Ali resnica je pač ta, da je svetla in hrepenenja vredna vsaka daljava ...

Tedaj je Jelena zapičila pogled v Almirino nadlaht in zavreščala: »Kaj pa je to?!«

Bil je tatu stiliziranega škorpiona, kar je bil njen horoskopski znak.

»In to?!!!«

Tisto pa je bil uhanček. Ki si ga je dala vdlati v spodnjo ustnico. Enega je imela tudi v popku, ampak tistega Jelena k sreči ni videla. Že tako je bila na robu zavesti. Sesedla se je na kavč in padla v dolgo jokajoče kajmijetegatrebabilo-in-spravilimebostevgrob-tarnanje.

»Saj vem, da nisi zanalašč taka,« je končno začela bolj popustljivo. »Vemo, da si živela v groznih razmerah in da ti je to pustilo posledice in si res revica, saj te še lastna mati ni zaščitila pred pošastjo! Ampak vedno je bila trapa. Pa pustimo to ... Govorila sem z Jovom. Jutri začneš delati pri njem v lokal. In da se to, kar se je zgodilo danes, ne zgodi več! Samo enkrat še zamudita in še enkrat te zavoham, pa greš nazaj v Lipico ali kamor koli hočeš. Si razumela?«

Almira je razumela, da bo morala bolj paziti, če ne, bo nič z načrti, ki jih je imela. Postati popolnoma svobodna, na primer. Postati kraljica ljubljanskih pijančkov in narkomančkov. In ko bo polnoletna, za vedno oditi iz Slovenije. Recimo v Ameriko in tam postati prva rock zvezda na svetu s krajšo nogo.

(Desa Muck: *Nebo v očesu lipicanca*, str. 48.)

»Ne vem, če se otroci po naših krajih še »pogovarjajo«. Mi smo se. Nobena še tako bučna igra nam ni dala toliko čiste, globoke, skrivnostno svetle radosti, kakor tisto polglasno pogovarjanje v mraku.

Tako je bilo zmerom, da sanja človek toliko sijajnejšo luč, kolikor temnejša je noč okoli njega in v njegovem srcu. Ni treba, da bi sanjal o samem nebeškem soncu – sonce mu je lojeva sveča, mu je dremotna lučka pred podobo Matere božje. Berač, ki nima, da bi si kupil kos črnega kruha, sanja o silnem, nedosegljivem bogastvu; ali tisto bogastvo nikakor niso prekomorski milijoni, temveč je svetla desetica. Popotnik, ki gazi mrzlo žlomarico po cesarski cesti, sanja o prijaznem domu, o zakurjeni peči, o večerji na beli mizi; o ne, on sanja o pasji kolibi, o trdi slami, o skorji kruha.

Velikokrat sem bil zamišljen in žalosten, ko sem bral o »srečni« mladosti, o »zlatih otroških dneh«. Tudi meni se je že zgodilo, da so se mi ponevedoma orosile oči ob spominu na zdavnaj minule čase, na obraze, ki jih ni več, na kraje, ki so mi bili dragi. Ali resnica je pač ta, da je svetla in hrepenenja vredna vsaka daljava, naj se ozre človek v sedanost ali prihodnost. Vsake sanje so porojene iz nezadovoljnosti, iz bridkosti, iz bede in trpljenja ...«

(Ivan Cankar: *Moje življenje* (IV), str. 20.)

Natančno preberi naslov in oba odlomka. Pojasni njun pomen za razumevanje vsebine obeh prebranih del. V spisu primerjaj osrednji književni osebi iz prvega in drugega besedila glede na to, po čem hrepenita in kako se njuno hrepenenje izpolni na poti do »daljave«. Ob primerih iz obeh odlomkov označi jezik/slog obeh besedil. Utemelji, katero besedilo ti je bližje in zakaj – upoštevaj naslov *Ali resnica je pač ta, da je svetla in hrepenenja vredna vsaka daljava* ...

Želimo ti ustvarjalno pisanje.

OCENJEVALNI OBRAZEC ZA VREDNOTENJE RAZLAGALNEGA SPISA

**PODROČNO TEKMOVANJE V ZNANJU SLOVENŠČINE
ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 2012/2013
8. in 9. razred OŠ**

Desa Muck: Nebo v očesu lipicanca in Ivan Cankar: Moje življenje

Ta obrazec po tekmovalstvu vstavi v žigosani list A3, na katerega je tekmovalec napisal razlagalni spis. Obrazca ne ločuje od spisa, da ne pride do zamenjave.

IME IN PRIIMEK TEKMOVALCA (ali šifra): _____

Ime in priimek prvega ocenjevalca: _____

Ime in priimek drugega ocenjevalca: _____

DOSEŽENE TOČKE: A: _____ B: _____ C: _____ Č: _____

Kriterij	1. ocenjevalec	2. ocenjevalec	Končna ocena komisije
A Razumevanje – do 20 t			
Umestitev odlomkov v prebrani deli (tema, vsebina, sporočilnost) – do 4 t			
Primerjava osrednjih književnih oseb obeh del glede na hrepenenja in uresničitev le-teh – do 6 t			
Utemeljitev jezika/sloga pisanja obeh del s primeri – do 4 t			
Povezava sporočilnosti obeh del – do 6 t			
SKUPAJ A			

B Uporaba književnega znanja – do 10 t			
Avtorja: podatki o Desi Muck in Ivanu Cankarju – do 2 t			
Podatki o knjigah <i>Nebo v očesu lipicanca</i> in <i>Moje življenje</i> ; oznaka del, raba virov – do 4 t			
Ustrezna in natančna raba literarnovednih pojmov – do 4 t			

SKUPAJ B			
C Prepričljivost osebnega odziva – do 10 t			
Odziv na naslov spisa – do 2 t			
Odziv na prebrani deli in utemeljitev – do 3 t			
Izvirnost in ustvarjalnost pisanja, inovativne povezave – do 5 t			
SKUPAJ C			

Č Zgradba besedila in jezikovna pravilnost – do 10 t			
Upoštevana jezikovna pravilnost – do 4 t			
Upoštevana slogovna ustreznost – do 3 t			
Upoštevana ustrezna zgradba – do 3 t			
SKUPAJ Č			

Pripombe, komentarji (ocenjevalec lahko zapiše svoja opažanja, ki so podlaga za razpravo komisije):

Datum:

Predsednik področne komisije:

MERILA ZA VREDNOTENJE RAZLAGALNEGA SPISA

Desa Muck: Nebo v očesu lipicanca in Ivan Cankar: Moje življenje

A – RAZUMEVANJE – do 20 točk

Učenec/učenka:

- ni razumel(a) besedil, je le prepisal(a) nekaj misli, besed iz navodil/literarnih del – **1 točka**;
- je pokazal(a) le zmožnost parafraziranja besedil, besedili je le obnovil(a), in še to površno – **do 5 točk**;
- je povzel(a) vsebino besedil, posameznih prvin še ni povezal(a) – **do 10 točk**;
- je povzel(a) in povezal(a) vsebino besedil in odlomkov, razložil(a) je tudi njihovo temo – **do 15 točk**;
- je povzel(a) in povezal(a) vsebino besedil in odlomkov, razumel(a) je posredna sporočila ter razložil(a) vse bistvene vsebinske prvine – **do 20 točk**.

PRVINE ZA VREDNOTENJE

Učenec/učenka:

- **pojasni** mesto odlomkov v prebranih delih skozi kratko povzemanje vsebine (preizkušnje, razočaranja, vzponi in padci glavnih književnih oseb), temo, sporočilnost del – odlomka uporabi kot izhodišče za primerjavo med deloma Dese Muck in Ivana Cankarja (za vsak odlomek do 2 t) – **do 4 t**;
- v spisu **primerja** osrednji književni osebi (Almira, Ivan Cankar) iz prvega in drugega besedila glede na to, po čem hrepenita: npr. podrobna pojasnitev »cilja hrepenenja« pri Almiri in osebi iz Cankarjeve spominske pripovedi; »daljava« je svetel, lep (a nedosegljiv) cilj, npr. pri Almiri konkretno, naravnost izraženo – sanje sodobnih povprečnih najstnikov (živeti zvezdniško življenje), pri Cankarju zavita v večplastnost njegovega poetičnega izraza – biti uspešen/srečen, ljubljen, zadovoljen – uspeti (ne trpeti, ne živeti v bedi, doživljati »čisto lepoto in svetla nebesa«; (Učenec lahko navaja tudi konkretne primere, iz katere koli črtice, kaj Cankarju pomeni uspeti), in kako se njuno hrepenenje izpolni na poti do »daljave, npr. na eni strani srečna Almira (čeprav se njene »daljave« spremenijo do konca zgodbe) in na drugi »nesrečen oz. vsaj razdvojen« Cankar s svojimi na videz »visokimi ideali«, vrednotami življenja, skozi katere se razkriva njegova tudi trenutna bolečina/nezadovoljstvo/trpeč lik (za vsako osebo po 3 t – hrepenenje, cilj, kako je dosežen) – **do 6 t**;
- utemelji slog/jezik pisanja, tako da npr. **izpiše** in ustrezno **pojasni** jezikovne/slogovne prvine; navede vsaj dva primera za vsak odlomek (po 2 točki – 1 primer z utemeljitvijo iz odlomka je 1 točka, brez utemeljitve pa ne dobi točke); npr.: sleng/pogovorni jezik/novotvorjenke/sodobne besede v odlomku Dese Muck (*kajmijetegatrebabilo-in-spravilimebostevgrob-tarnanje, tatu stiliziranega škorpionja, vedno je bila trapa*) ter vzvišen slog v odlomku Ivana Cankarja (poetično, lirično izražanje, starinske besede, barvni kontrasti oz. okrasni pridevki, preneseni pomeni besed, poimenovanje le-teh, ponavljanja (s stopnjevanjem); npr. *Nobena še tako bučna igra nam ni dala toliko čiste, globoke, skrivnostno svetle radosti, kakor tisto polglasno pogovarjanje v mraku, bela miza/trda slama, popotnik, ki gazi mrzlo žlomarico po cesarski cesti, sanja o prijaznem domu, popotnik sanja, berač sanja* – **do 4 t**;

- **poveže** sporočilnost obeh del: npr. motiv hrepenenja, drugačnosti (telesna drugačnost pri Almira, duševna občutljivost pri Cankarju), razočaranj/stisk (primeri iz besedil)... (3 sporočilne primerjave po 2 točki) – **do 6 t.**

B – UPORABA KNJIŽEVNEGA ZNANJA – do 10 točk

Učenec/učenka:

- besedil ni povezal(a) z znanjem iz literarne zgodovine in teorije, napisal(a) je »doživljajski spis« na literarno temo – **do 2 točki**;
- besedili je zvrstno-vrstno označil(a), pri pretežno doživljajskem odzivu je uporabljal(a) le posamezne temeljne literarnovedne pojme (umestitev in posamezne oznake zvrsti/vrste oz. posamezni podatki o avtorjih) – **do 4 točke**;
- je opredelil(a) zvrst/vrsto besedil ter ob besedilih opisal(a) njune glavne značilnosti, označil(a) besedili glede na čas nastanka oziroma avtorja (umestitev in podrobnejše poznavanje življenjepisa, del, sloga) – **do 6 točk**;
- je opredelil(a) zvrst/vrsto besedil ter ob besedilih opisal(a) njune značilnosti, označil(a) besedili glede na temo, čas nastanka, literarno obdobje oziroma avtorja, mestoma je uporabil(a) različne vire (npr. intervjuje, kritike) – **do 8 točk**;
- je opredelil(a) zvrst/vrsto besedil ter ob besedilih opisal(a) njune značilnosti, podrobno označil(a) besedilo glede na temo, čas nastanka, literarno obdobje oziroma avtorja, smiselno je uporabil(a) različne vire (npr. intervjuje, kritike) – **do 10 točk**.

Učenec/učenka:

- navede podatke **o avtorjih** (Ivan Cankar, Desa Muck) izbranih besedil – **do 2 točki**;
- navede pomembne podatke o knjigah **Moje življenje** in **Nebo v očesu lipicanca** (npr. kratka proza/pripoved/avtobiografska črtica; roman, leto izida; črpa iz **virov**: mnenja o knjigah, razlaga kritik in drugih zapisov, druge podrobnosti o delih) – **do 4 točke**;
- ustrezno in natančno uporablja **literarnovedne pojme** (npr. književna oseba, pripovedovalec, tema, sporočilo, književni prostor in čas, motivi, zunanja in notranja zgradba, metafore) – **do 4 točke**.

C – PREPRIČLJIVOST OSEBNEGA ODZIVA – do 10 točk

Učenec/učenka:

- je pokazal(a) zelo omejen osebni odziv na naslov, odlomka in besedili – **do 2 točki**;
- je pokazal(a) osebni odziv na naslov, odlomka in besedili, a predvsem z neprepričljivimi samoumevnimi sodbami – **do 4 točke**;
- je pokazal(a) osebni odziv na naslov, odlomka in besedili, ki je le deloma prepričljiv in izviren, saj temelji na presplošnih sodbah in je predvsem ponavljanje že znanih stališč – **do 6 točk**;
- je pokazal(a) prepričljivo, živo in izvirno osebno vrednotenje naslova, odlomka in glavnih prvin besedil, besedili je komentiral(a) glede na lastne izkušnje, s svojimi pogledi je skušal(a) prepričati bralca – **do 8 točk**;
- je pokazal(a) **zelo** prepričljivo, živo in izvirno osebno vrednotenje naslova, odlomkov in glavnih prvin besedil, besedili je komentiral(a) glede na svoje izkušnje in aktualnost, s svojimi pogledi je bralca prepričal(a) – **do 10 točk**.

PRVINE ZA VREDNOTENJE

Učenec/učenka:

- se odzove na **naslov** razlagalnega spisa (vrednotimo prepričljivost utemeljive, tudi v navezavah na »svetle daljave« sodobnega bralca) – **do 2 točki**;
- komentira **in utemeljuje** svoje doživljanje, vrednotenje obeh knjig – katero besedilo mu je bližje in zakaj – tu dobijo dodatne točke predvsem tisti tekmovalci, katerih pojasnila so argumentirana, **izčrpna** in **inovativna** – **do 3 točke**;
- piše izvirno, neklisejsko in ustvarjalno, kar dokaže z utemeljitvami, razlagami in argumenti; izbere manj očitne prvine besedil in o njih razpravlja, pri tem si pomaga s primeri iz knjig in drugih besedil – **do 5 točk**.

Č – ZGRADBA BESEDILA IN JEZIKOVNA PRAVILNOST – do 10 točk

Učenec/učenka:

- besedila ni členil(a), pokazal(a) je velike, ponavljajoče se jezikovne primanjkljaje, besedila ni napisal(a) urejeno – **do 2 točki**;
- besedila še ni členil(a), čeprav je že oblikoval(a) nekaj uvodnih in sklepnih misli, spis je le deloma napisal(a) urejeno, sicer pa je pretežno nizal(a) misli v besedilo z večjimi pravopisnimi, oblikoslovnimi in skladenjskimi napakami – **do 4 točke**;
- je besedilo členil(a) na uvod, jedro in zaključek, misli je izrazil(a) jasno, a še ne v celoti sistematično (na primer z opaznimi nesorazmerji med deli spisa); napisal(a) je besedilo z nekaj pravopisnimi napakami – **do 6 točk**;
- je besedilo, v katerem se pravopisne napake pojavljajo le izjemoma, primerno razčlenil(a), in sicer na uvod, jedro in zaključek ter odstavčno, misli je izrazil(a) jasno in sistematično – **do 8 točk**;
- je besedilo, v katerem praviloma ni pravopisnih napak, primerno razčlenil(a), in sicer na uvod, jedro in zaključek ter odstavčno, uporabljal(a) je tudi opombe in navedke, misli je izrazil(a) jasno in sistematično – **do 10 točk**.

PRVINE ZA VREDNOTENJE

- *Jezikovna pravilnost* – **do 4 točke**:
  - 4 t** – za jezikovno brezhibno nalogo z le nekaj drobnimi napakami,
  - 3 t** – za jezikovno dobro nalogo z le nekatere vrste napakami, ki se v glavnem ne ponavljajo,
  - 2 t** – za jezikovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ne ponavljajo,
  - 1 t** – za jezikovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ponavljajo;
- *Slogovna ustreznost* – **do 3 točke**:
  - 3 t** – za slogovno brezhibno nalogo (poimenovalna, upovedovalna (slovnično/skladenjska) ustreznost, koherentnost besedila – »rdeča nit«) z le nekaj drobnimi napakami,
  - 2 t** – za slogovno dobro nalogo z le nekatere vrste napakami, ki se ne ponavljajo,
  - 1 t** – za slogovno šibko nalogo z raznovrstnimi napakami, ki se ponavljajo;
- *Ustrezna zgradba* – **do 3 točke**:
  - 3 t** – za logično členjeno in koherentno besedilo, ustrezno navajanje virov,
  - 2 t** – za logično členjeno in deloma nekoherentno besedilo ali nasprotno, pomanjkljivo navajanje, ni virov,
  - 1 t** – za deloma nelogično členjeno in deloma nekoherentno besedilo, virov ni/so neustrezni.

Članicam in članom področnih komisij želimo veliko zadovoljstva pri vrednotenju razlagalnih spisov.